

2803 Sayılı "JANDARMA TEŞKİLAT, GÖREV VE YETKİLERİ KANUNU" ¹

MADDE AÇIKLAMALARI

(3 üncü Madde Açıklaması)

Hazırlayan:

Avukat Orhan ÇELEN²

Tanım:

Madde 3 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/5 md.; Aynen kabul: 8/11/2016-6755/5 md.)

Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvvetidir.³

NOT:

Emniyet: Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik sabotaj, tehlike ve kazaları önlemek için alınan hukuka uygun önlemlerin tümünü ve bu önlemlerin alınmış bulunduğu hali belirtir(JTGY.Yönt. 3/1.d). - Asayiş: Hukuka uygun ve gerekli önlemlerin alınması sonucu; Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajların sözkonusu olmadığı ortamı; düzensizlik ve karışıklıkların önlendiği, hayatın normal akışının sağlandığı hali; dirlik ve düzenin varlığı konusunda kamuda yaratılan yerleşik ve yaygın

¹ Kanun Numarası : 2803, Kabul Tarihi: 10/3/1983 , Yayımlandığı R. Gazete: Tarih : 12/3/1983 Sayı : 17985, Yayımlandığı Düstur: Tertip : 5 Cilt : 22 Sayfa: 215

² Avukat Orhan ÇELEN, Ocak 1999 tarihinde TSK.dan askeri hakim albay rütbesiyle emekli olduktan bu yana, Ankara Barosuna kayıtlı olarak serbest avukatlık yapmaktadır.

³ Bu maddenin başlığı "Jandarma Genel Komutanının görev ve sorumluluğu" iken 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı KHK'nin 8 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiş olup, daha sonra bu hüküm 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle kanunlaşmıştır.

inancı ifade eder(JTGY.Yönt. 3/1.a). - Kamu düzeni: Emniyet ve asayiş, huzur ve sükun, genel sağlık ve genel ahlak unsurlarından oluşan, hak ve hürriyetlerin tam olarak kullanımına elverişli ortamı, ifade eder(JTGY.Yönt. 3/1.i). İdari zabitanın amacı kamu düzenini korumaktır. Kamu düzeni kavramı; esenlik, güvenlik ve sağlık gibi unsurları içine alır. Esenlik; toplum hayatının normal gereklerini aşan rahatsızlıkların, düzensizlik ve karışıklıkların yokluğu, toplumun yaşantısının normal ve katlanabilir durumda olması demektir. Güvenlik ise; topluma, kişilere ve eşyaya tehdit teşkil eden tehlikelerin veya kazaların yokluğu demektir. Sağlık; hastalıkların ve hastalık tehlikesinin yokluğu demektir. Halk sağlığına tehdit teşkil edecek tehlikelerin giderilmesi veya azaltılması için zabıta tedbirleri alınmasını öngörür.⁴ - Kanun: Yasama organı tarafından, muayyen şekillere uyularak tanzim edilen ve yürürlüğe girmesinden itibaren cemiyet için riayeti mecburi olan umumi, mücerret ve daimi kaideleri ihtiva eden bir tasarruftur(Türk Huk.Lug., s.184). – Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi: 2018 yılında yürürlüğe giren anayasa değişikliği sonrası uygulamaya konulan başkanlık sisteminde yürütme yetkisine ilişkin konularda, cumhurbaşkanının imzası bulunan cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin çıkarılabileceği öngörülmüştür. Cumhurbaşkanı üst kademe kamu yöneticilerini atama, görevlerine son verme ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları değiştirme konularında kararname yayınlatabildiği gibi yürütme konusunda da aynı hakka sahiptir. Benzer şekilde bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması da yine kararname ile sağlanabilmektedir. Bunlara karşın Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Ayrıca özel kanunlarla düzenlenen konularda, kanunda açıkça belirtilen konularda cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılmadığı gibi kanunlarla çakıştığı durumlarda kanun hükümleri uygulanmaktadır. Bunlara ek olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi daha önce cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenen bir konuda yeni bir kanun çıkardığında da kararname hükümsüz kalmaktadır. Kararnamelerin yasaya uygunluklarının denetimi ise Anayasa Mahkemesince yapılmaktadır. - Genel Kolluk: Kamu düzeninin korunmasını sağlayan, mevzuatla verilen görevleri yerine getiren ve silah kullanma yetkisini haiz Bakanlığa bağlı jandarma, sahil güvenlik ve polisi ifade eder(JTGY. Yönt. 3/1.e) – Silahlı: Silahlı olan, silah taşıyan, Silah: Saldırı ya da savunma amacıyla kullanılan her türlü darp edici, kesici, delici, patlayıcı v.b. araç, pusat,

AÇIKLAMA:

---

⁴ Bkz: Kıratlı, Metin; Koruyucu İdari Hizmetler, TODAİE, Ankara 1973, s.32-34.

Toplumun huzuru, Türkiye Cumhuriyeti'nin niteliklerinin ilk önemli esasını teşkil etmektedir (Bkz. Any. 2). Anayasanın 5 nci maddesinde, "toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak" Devletin temel amaç ve görevleri arasında gösterilmiştir. Anayasanın 6 ncı maddesinde ise, "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz" demek suretiyle güvenliğin kurucusu, sağlayıcısı ve sürdürücüsünün sadece Devlet olduğu vurgulanmıştır. Devlet bu fonksiyonunu kolluk kuvvetleri marifetiyle yerine getirecektir. İdare tarafından icra edilen bu faaliyetlere kolluk faaliyetleri denilmekte olup bütün bunlar kamu düzeninin sağlanmasına yöneliktir. Diğer bir anlatımla bu etkinlikler yoluyla kamu düzeni korunmaktadır. İdarenin kolluk alanındaki bu hizmetleri, idarenin koruyucu hizmetlerinin bir parçasıdır.⁵ Yalnız kamu düzeninin korunması, önce bozulmasını önlemek ve engellemek, bu yeterli olmayıp yine de bozulursa geri getirmek suretiyle mümkündür.⁶

"**Emniyet**"in sözlük anlamı "emin olmak"tır. Emniyet sözcüğü, güvenmekten gelen "güvenlik" manasını taşır. Toplumda asayiş ya da huzur ortamının yani esenliğin sağlanması, bireylerde kamu düzeninin varlığına ilişkin bir inancın yerleşmesi; gerekli güvenliğin (emniyetin) sağlanmasına bağlıdır.

Devlete, genel olarak topluma ve kişilere ya da mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajlara karşı gerekli güvenlik önlemleri alınmış olmalıdır ki; tehlike, kaza, kargaşa, sabotaj vb. İstenmeyen durumlar ortaya çıkmaz. Sonuçta da toplum asayiş (huzur) ya da esenlik içinde yaşayışını sürdürebilsin. Devlet, bilinçli ve hukuka uygun önlemleriyle bu sonucu sağlar. Devlet topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajları önlemek için, önlemler alır, kısıtlama ve müdahaleler yapar. Bunları hepsi güvenliği (ya da emniyeti) sağlamak için yapılan faaliyetlerdir.⁷

J.T.G.Y. Yönetmeliğinin 3/1.d maddesinde "Emniyet" şu şekilde tanımlanmıştır: Emniyet; Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik sabotaj,

⁵ Bkz: Kıratlı, Metin; A.g.e., s.VIII

⁶ Özay, İl Han: İkinci Bine Kavuşurken Günışığında Yönetim, İstanbul 1986, s. 566

⁷ Bkz. Ateşoğlu, E.-Terzioğlu, A.: Açıklamalı, notlu, içtihatlı, örnekli ve mevzuat ekli, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ve Yönetmeliği, 1. Cilt, Ankara 1984, s.5, 6

tehlike ve kazaları önlemek için alınan hukuka uygun önlemlerin tümünü ve bu önlemlerin alınmış bulunduğu hali belirtir.(Bkz: JTGY.Yönt. 3/a.1).

“Asayiş” sükun, dinginlik, huzur ve esenlik anlamlarını ihtiva eder. Toplumda huzurun (asayişin) sağlanması da Devlet eliyle uygulanan bilinçli ve hukuki önlemlerin bir sonucudur.

Devletin, kişilerin inançları, özel duygu ve düşünceleri yönünden bireylerin yanında yer alması söz konusu olamaz. Zira herkes yasalar önünde eşittir. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar. (Any. 10) Anayasayla tanınan hak ve özgürlükleri korumak ve korkusuzca kullanımını sağlamak, Devletin temel görevlerinden birisidir. Bu nedenle Devlet alacağı önlemlerde; toplumun maddi düzenini, hayatın normal akışını sağlamak ve korumak zorundadır.⁸

J.T.G.Y. Yönetmeliğinin 3/a.2 maddesinde “Asayiş” şu şekilde tanımlanmıştır: Asayiş; Hukuka uygun ve gerekli önlemlerin alınması sonucu; Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajların sözkonusu olmadığı ortamı; düzensizlik ve karışıklıkların önlendiği, hayatın normal akışının sağlandığı hali; dirlik ve düzenin varlığı konusunda kamuda yaratılan yerleşik ve yaygın inancı ifade eder.(Bkz: JTGY.Yönt. 3/a.2).

“Kamu düzeni” toplumun dirlik ve düzenini anlatır. Kamu düzeni; kamunun yani toplumun ya da tüm halkın dirlik ve düzen içinde olması, toplum hayatını sınırlayan kanun ve nizamlara uygun olarak; hak ve özgürlüklerin “sınırlandırılmış özgürlük” ilkesine bağlı biçimde kullanılması, hukuki sınırlar dışına taşmadan yaşamının doğal ve yaygın bir inanca dönmesi demektir. Bu sonucun elde edilmesi için Devlet, pek çok faaliyetler yürütür. Bu faaliyetlerin her bir türü, kamu düzeninin sağlanmasına katkıda bulunur. Örneğin; sağlığın korunması yönünde alınan önlemler, çevrenin, doğanın ve doğal zenginliklerin korunması vb. faaliyet ve düzenlemeler, kamu düzeninin oluşumu için vazgeçilmez öğelerdir. Ancak, Devlet’in sunduğu bütün kamu hizmetlerinden ayrı ve değişik nitelikte bir hizmet olarak; toplumun maddi düzenine doğrudan yön veren kolluk hizmetinin, bu konuda çok özel bir yeri bulunmaktadır.⁹

⁸ Bkz. Ateşoğlu, E.-Terzioğlu, A.: A.g.e., s.7

⁹ Bkz. Ateşoğlu, E.-Terzioğlu, A.: A.g.e., s.7,8

“Genel kolluk kuvveti” Genel kolluk: Kamu düzeninin korunmasını sağlayan, mevzuatla verilen görevleri yerine getiren ve silah kullanma yetkisini haiz Bakanlığa bağlı jandarma, sahil güvenlik ve polisi ifade eder(JTGY.Yönt. 3/1.e),

Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, bir genel kolluk kuvvetidir. Jandarma İçişleri Bakanlığına bağlıdır(JTGYK. 4).

İÇTİHATLAR:

* Devletin içtimai temel nizamı, bir toplumun varlığını ve devamını sağlayan kural ve kuruluşları; Devletin iktisadi temel nizamı, servetin üretim ve bölüşümünü, sermaye ve emek sahibi arasındaki münasebetleri düzenleyen esas ve usulleri; Devletin siyasal temel nizamı, Devletin varlığını, kuruluş şeklini ve bunları düzenleyen kaideleri; Devletin hukuki temel nizamı, toplum için Devletin her alanda koyduğu düzenleyici bütün kuralları ifade eylemektedir.(As.Yrg.3.D., 24.10.1973, E.146, K.242)¹⁰

---

¹⁰ Bkz. Ateşoğlu, E.-Terzioğlu, A.: A.g.e., s.12